

กรมทรัพย์สินทางปัญญา ชูอัตลักษณ์ GI “ผ้าขิดสลับทมิหนองบัวลำภู” ผสานสองเทคนิคการทอไว้ในผ้าผืนเดียว สะท้อนภูมิปัญญาผ้าทอโบราณ ที่สร้างมูลค่าสู่ระดับพรีเมียม

กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ ชวนสัมผัสอัตลักษณ์ของสินค้า GI “ผ้าขิดสลับทมิหนองบัวลำภู” ผ้าทอพื้นเมืองที่สะท้อนภูมิปัญญาการทอผ้าอันประณีตของชาวหนองบัวลำภู ผ่านการผสมผสานเทคนิคการทอผ้าขิดและผ้ามัดหมี่ไว้ในผืนเดียวอย่างลงตัว โดยกรมฯ พร้อมเดินทางขับเคลื่อนนโยบายของรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ (นางสุภจิ สุธรรมพันธุ์) ในการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาเป็นกลไกสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้าอัตลักษณ์ท้องถิ่น เสริมสร้างความเข้มแข็งให้เศรษฐกิจชุมชน และผลักดันสินค้าไทยสู่ตลาดมูลค่าสูง

นางอรมน ทรัพย์ทวีธรรม อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา เผยว่า ผ้าขิดสลับทมิหนองบัวลำภูเป็นผ้าทอพื้นเมืองที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน โดยใช้กี่ทอมือแบบพื้นบ้าน มีจุดเด่นจากการผสมผสานเทคนิคการทอผ้าสองรูปแบบไว้ในผืนเดียวอย่างประณีต ได้แก่ การทอแบบลายขิด ซึ่งเป็นการสะกิดเส้นด้ายยืนและเพิ่มเส้นพุ่งตามแนวลวดลายให้แน่นเด่น และการทอมัดหมี่ เป็นการมัดย้อมลวดลายบนเส้นพุ่งก่อนนำมาทอ โดยจัดวางลายขิดสลับกับลายมัดหมี่ตลอดทั้งผืน จนเกิดมิติของลวดลายที่สวยงาม แปลกตา และมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ลวดลายต่างๆ มักสะท้อนเรื่องราว วิถีชีวิต ความเชื่อ และวัฒนธรรมของชุมชน อาทิ ลายดอกบัวหลวง ลายใหญ่กุดกวาสร้อย ลายหงส์ และลายพญานาค

ก้าวสำคัญของการทอผ้าขิดสลับทมิของจังหวัดหนองบัวลำภู เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2525 ภายหลังสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรที่วัดถ้ำกลองเพล และทรงเล็งเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาการทอผ้าพื้นเมือง จึงมีพระราชดำริให้จัดตั้งศูนย์ศิลปาชีพพิเศษบ้านถ้ำกลองเพล เพื่อเป็นศูนย์ถ่ายทอดองค์ความรู้และพัฒนาทักษะการทอผ้า ก่อนขยายองค์ความรู้สู่ชุมชนทั่วทั้งจังหวัด จนผ้าขิดสลับทมิได้รับการสืบทอดและพัฒนาจนกลายเป็นผ้าทออัตลักษณ์ที่โดดเด่นของจังหวัดหนองบัวลำภูมาจนถึงปัจจุบัน นับเป็นตัวอย่างของผ้าไทยที่สามารถนำทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญามาต่อยอดเป็นสินค้าอัตลักษณ์ที่มีศักยภาพในการแข่งขันในตลาดพรีเมียมได้

นางอรมน กล่าวว่า นอกจากภูมิปัญญาการทอแล้ว ความโดดเด่นของผ้าขิดสลับทมิหนองบัวลำภูยังเกิดจากความเชื่อมโยงกับปัจจัยทางภูมิศาสตร์อย่างใกล้ชิด ด้วยจังหวัดหนองบัวลำภูมีลักษณะเป็นแอ่งที่ราบล้อมรอบด้วยเทือกเขาภูพาน มีแหล่งน้ำธรรมชาติและสภาพดินที่เหมาะสมต่อการปลูกหม่อน เลี้ยงไหม และ

ปลูกฝ้ายคุณภาพดี ขณะเดียวกันยังอุดมด้วยพืชพรรณธรรมชาติที่นำมาใช้เป็นสีย้อมผ้า อาทิ ต้นเพกา ต้นขนุน ต้นประดู่ บัวหลวง และต้นทองกวาว ทำให้ได้เฉดสีที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เมื่อผสมเข้ากับภูมิปัญญา การทอและลวดลายดั้งเดิม จึงทำให้ผ้าซิดสลับหมี่หนองบัวลำภูมีอัตลักษณ์เฉพาะ สะท้อนความสัมพันธ์ ระหว่างธรรมชาติ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของชุมชน อันเป็นคุณสมบัติสำคัญของสินค้า GI

ผ้าซิดสลับหมี่หนองบัวลำภูนับเป็นสินค้า GI ลำดับที่ 2 ของจังหวัดหนองบัวลำภู ต่อจากเส้นไหม ไทยพื้นบ้านอีสาน ประเภทของสินค้าที่ได้รับ GI ครอบคลุมทั้งผ้าผืน ผ้าถุงหรือผ้าซิ่น ผ้าพันคอ ผ้าคลุมไหล่ ผ้าสไบ หรือผลิตภัณฑ์สิ่งทอที่ผลิตจากผ้าซิดสลับหมี่หนองบัวลำภู โดยปัจจุบันผ้าซิดสลับหมี่หนองบัวลำภู สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจให้จังหวัดได้กว่า 41.50 ล้านบาท ซึ่งการเป็น GI จะช่วยสร้างความเชื่อมั่น ให้แก่ผู้บริโภค และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางการตลาดให้กับกลุ่มผู้ผลิต และนับเป็นอีกก้าว สำคัญในการยกระดับสินค้าหัตถกรรมผ้าที่มีอัตลักษณ์ให้กับจังหวัดหนองบัวลำภู

นางอรมน กล่าวเพิ่มเติมว่า กรมฯ จะเดินหน้าร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการใช้ ประโยชน์จากสินค้า GI อย่างต่อเนื่อง ทั้งการควบคุมและรักษามาตรฐานการผลิต การส่งเสริมการใช้ตรา สัญลักษณ์ GI ไทย และการสร้างการรับรู้แก่ผู้บริโภค เพื่อให้มั่นใจว่าผลิตภัณฑ์ทุกชิ้นผลิตจากแหล่งกำเนิดและ ภูมิปัญญาของจังหวัดหนองบัวลำภูอย่างแท้จริง ตลอดจนสนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการทำตลาด เพื่อเพิ่มโอกาสทางการค้า ขยายช่องทางสู่ตลาดพรีเมียมทั้งในและต่างประเทศ ตอกย้ำศักยภาพของผ้าไทย ในฐานะทุนทางวัฒนธรรมที่สามารถต่อยอดด้วยทรัพย์สินทางปัญญา สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ และยกระดับ รายได้สู่ชุมชนอย่างยั่งยืน